

05:00

Martin Jansen zocht op de vloer naar het mobieltje dat hij zorgvuldig voor het grijpen had gelegd. Hij vond alleen stofvlokken. Nijdig vergrootte hij de actieradius van zijn arm en lanceerde het apparaatje met een zwaai onder het bed. Hij rekte zich zo ver hij kon. Het trillende toestel schoof buiten zijn bereik.

Hij liet zich op het marmoleum glijden. Zijn huid kromp samen. Nederland was overvallen door de strengste winter in jaren en hij ging in zijn blootje op een ijsbaan liggen. Hij haalde het dekbed naar zich toe en wikkelde zich in zijn eigen slaapwarmte. Het mobieltje viel stil. Hij tuurde naar de vage vlek onder het bed.

Wie zouden ze laten bellen? Laat het Gaby zijn, dacht hij, uit dat overtollig vet is nog nooit een woord te veel gekomen. Of zou voor dit laatste, onvermijdelijke bericht volgens goed Nederlands gebruik een deskundige zijn aangesteld? Altijd de juiste, zalvende formules paraat, rechtstreeks uit het cursusboek. Nee, dan de nurkse Gaby. Hij was de afgelopen weken gesteld geraakt op de verzorgster. Ze straalde geen greintje levensgeluk uit, maar was o zo handig als zijn moeder op een stukje huid gelegd moest worden dat nog niet was weggesleten. Het betere handwerk, daar hield hij van. Hij trok het dekbed nog eens strak om zich heen. Hij moest weer pyjama's gaan dragen, zoals vroeger.

Vroeger. Hij was net een volle wees geworden. Er was niemand

meer die hem ervan zou weerhouden onverhoeds een drukke straat op te rennen, voorbij het kinderhekje te glippen, of, iets heel anders, maar eigenlijk toch hetzelfde, de verkeerde vrouw te kiezen. Dat was nu eindelijk, godzijdank, allemaal vroeger.

Het mobieltje meldde zich opnieuw. Het rinkelde als de bakelieten apparaten uit zijn jeugd. Zo hoorden telefoons te klinken, had hij gedacht toen hij het signaal installeerde. Maar nu schrok hij ervan, alsof hij terug was in zijn ouderlijk huis, waar de telefoon alleen leek te gaan om rampspoed aan te kondigen.

Hij wrong zich met donsdeken en al onder het bed. Niet dat hij verkwam. Hij lag beklemd als in een fuik. De lattenbodem kraakte. Hij maakte zich los uit het dekbed, trotseerde de bevroren vloer en drukte het toestel tegen zijn oor.

‘Martin? Martin? Ben je daar eindelijk?’

‘Esther,’ verzuchtte hij teleurgesteld.

‘Je moet me helpen.’ De stem aan de andere kant struikelde over de vier eenvoudige woorden. Esther had haar tong niet in bedwang. Ze had gedronken. Hij hoorde geluiden die hij liever niet wilde horen, het geruis van een portofoon, de pieptootjes van een mobiel netwerk. Esther zat dronken in een dienstwagen.

‘Waar ben je?’ vroeg hij.

‘Wat denk je?’ Esther lachte. Of hoestte. Daar was door drank en nicotine nauwelijks nog onderscheid tussen te maken. ‘Je moet me helpen met dat meisje van Veenstra, ze wil niet praten.’

‘En daar bel je me midden in de nacht voor wakker?’ Zijn verbazing was oprecht.

‘Doe je het?’ Esther kreeg iets huilerigs, zo kende hij haar niet. ‘Jij krijgt iedereen aan het praten.’

‘Het is Kerstmis. Wel eens van gehoord, misschien?’

Esther antwoordde niet.

‘Mijn moeder ligt op sterven.’ Nu moest hij zelf oppassen niet huilerig te klinken. ‘Ik heb er verdomme verlof voor opgenomen!’ Al bij het uitspreken had hij er spijt van dat hij de doodstrijd van zijn

moeder misbruikte om onder een klusje uit te komen.

Het bleef stil aan de andere kant. Hij hoorde alleen het ruisen van de portofoon. Speet het Esther ook? Overdacht ze haar schaamteloosheid? Hij hoorde een portier openen, gevolgd door een gierende wind en een geluid dat op het heftig wapperen van een vlag leek. Esther schreeuwde. Naar wie? Dan duidelijk voetstappen in de bevroren sneeuw, het portier viel dicht.

‘Esther?’

‘Haar broertje sluipt hier rond. Ik geloof dat ik hem heb weggejaagd. Niet zo handig.’ De koude buitenlucht had Esther opgefrist, haar stem klonk onverwacht helder.

‘Kan dit niet een andere keer,’ probeerde hij.

‘Je klinkt alsof je uit een iglo belt.’

‘Hoe weet jij hoe een iglo klinkt?’

‘Waar zit je?’ Ze kon de juiste dwang in haar stem leggen, dat hadden de jaren in blauw op straat haar bijgebracht.

‘Ik lig onder het bed.’

Esther lachte.

‘En ik wil terug ín bed. Zalig kerstfeest.’ Hij verbrak de verbinding en wrong zich onder de lattenbodemplank uit. Hij trok het dekbed strak om zich heen en bleef nog een tijdje liggen. Zijn moeder leefde nog.

08:00

Tussen duim en wijsvinger liet hij lucht uit het ventiel ontsnappen. Alleen zachte banden gaven voldoende grip in de bevroren sneeuw. Hij draaide zijn hoofd weg van de snijdende oostenwind. Om de luchtdruk van de banden te testen leunde hij met zijn volle gewicht op het zadel van de mountainbike. Tegelijkertijd monsterde hij het witte talud van de zeedijk, tuurde langs de smalle zwart basalten

rand waarop groene golven stuksloegen. Texel ging verborgen achter een laaghangende mist. In de vaargeul tussen het eiland en het uiterste puntje van Den Helder doemden de contouren van een koter op, de boomkorren als twee armen wijd gespreid. Een late kerst voor die jongens, peinsde hij, die hebben zich verrekend.

Hij beklom de fiets met de brede banden en het smalle stuur. Zijn voeten zochten de pedalen, hij hield van de scherpe klik waarmee hij zijn schoenen vastklemde. Nu vaart maken, blijven draaien, druk zetten op de trappers, zoals op een wielervedbaan. Hij sprak zichzelf toe als een instructeur, een beproefd recept om zijn angsten te bedwingen. Onder de sneeuw lag een gevaarlijke ijsvloer, als hij te veel zou aanzetten, slipte de achterband onder hem weg.

De wielen zakten met een tevreden zucht in het krokante sneeuwveld. Het geluid stelde hem gerust. De wind hielp hem met welkome zetjes op weg. Zijn vingertoppen hingen als ijsklontjes in zijn handschoenen, maar de spieren in zijn bovenbenen werden snel warm. Hij daalde voorzichtig naar het schuine deel van de dijk. Het profiel van zijn voorband scheurde de maagdelijke kristallen open, hij trok zijn eigen spoor, hier had nog niemand zich gewaagd na de sneeuwjacht van gisteren. Hij was de eerste mens op de Noordpool. Op een fiets.

Na Esthers ontijdige telefoontje kon hij niet meer slapen. Nog juist voor het einde van Gaby's nachtdienst belde hij het verzorgingstehuis. 'Geen verandering,' zei ze, 'uw moeder slaapt.' Slapen klonk vrediger dan het was. Zijn moeder leek een sluimerende vulkaan, iedere ademtocht kon haar laatste zijn, maar na een hoopvolle stilte volgde steevast een nieuwe, teleurstellende oprisping. Zijn moeder wilde niet dood, zeiden de verzorgsters, ze koos haar eigen tijd, zoiets herkenden ze. Hij had gedwee geknikt. Hij speelde de zorgzame zoon, bette nog eens haar lippen met een washandje, door zijn moeder ondankbaar weggespuwd, en wenste dat het afgelopen was.

Aan Gaby was te horen dat ze vond dat hij moest komen. Ze had

langer dan gebruikelijk gezwegen na zijn ‘Hoelang nog?’ voordat ze, wel zoals gebruikelijk, zei: ‘Je weet het nooit.’ Ik zou het graag weten, had hij gedacht maar niet gezegd. Al twee dagen was hij niet aan haar bed geweest. Hoe langer hij het uitstelde, hoe moeilijker het zou worden de stille blikken van de verzorgsters te trotseren.

Een voorzichtig ochtendgloren lichtte de sneeuw op, boven zee leek het nog nacht. Het was spookachtig stil. Op deze ondergesneeuwde kerstochtend waagde niemand zich buiten, de wereld was van hem alleen. Misschien kon hij na een flinke inspanning de aanblik van zijn moeder weer aan. Misschien zou het hem de moed geven een beslissing te forceren. Uit zijn neus ontsnapte minachtend wat lucht. Een beslissing? Hij had niets te beslissen, dat was precies het probleem. Van hem werd verwacht het aan te zien, hoelang het ook mocht duren. De dood velt zelf zijn vonnis, daar wilde niemand in het tehuis mee marchanderen.

Hij had zijn lijf zorgvuldig in een mesjogge hoeveelheid kledingstukken gestoken. Dat mocht hij tenminste zelf bepalen, dus had hij die impuls gevolgd. Nu hij de bocht van het Marsdiep naar de Noordzee rondde, waren de eerste hemdjes al doordrenkt. De oostenwind glipte zelfs langs de nauwste kieren van de stapeling kraagjes naar zijn bezwete huid. Al die kleren, het was een verkeerde beslissing geweest.

Zijn mond trok scheef van de kou, als na een beroerte. Hij probeerde zijn gezicht te beschermen, wendde het naar zee, maar in deze houding kierde de kraag van zijn jasje des te meer, wat de poort openzette voor nog meer valwinden naar zijn klamme rug. Traanvocht brandde zich een weg over zijn wangen. Hij kneep zijn ogen samen en zette druk op de pedalen. Het achterwiel schoot door op het laagje ijs onder de sneeuw. Het was te laat om zijn schoenen uit de toeclips te trekken. Hij klapte op zijn heup; die kon vanavond met de kleur van zijn spijkerbroek wedijveren.

Hij stond snel weer overeind. Op de gladde helling kon hij onmogelijk opstappen. Hij klom omhoog naar het vlakke deel van de dijk.

Hij wilde wat drinken, maar het water in zijn bidon was bevroren. Zijn gehijg klonk tevreden toen hij zijn been over het zadel sloeg en het vertrouwde klikgeluid van zijn schoen op de trapper hoorde.

Na de vuurtoren verliet hij de zeekering. Het strand was verlaten, zelfs de zeevogels hadden er vandaag geen zin in. Bij een onttakelde strandtent stuurde hij zijn fiets de duinen in. Daar moest hij raden waar het fietspad liep, sneeuw had zich naar believen tussen de witte glooiingen opgehoopt. Hij liep erin vast, ploeterde voorbij de verse sneeuwduinen, fietste weer een stukje, zag zijn wielen opnieuw gesmoord in opeenhopingen van poedersuiker, trok zijn fiets eroverheen. Hij weigerde op te geven. Het witte heuvellandschap glinsterde in een onverwachte ochtendzon.

Het pad bracht hem op de rand van het duin. Bovenop keek hij uit over de kale velden, een onafzienbare witte vlakte, zelfs de sloten waren dichtgesneeuwd. De boerderijen leken op ijsbergen. De zon had zijn werklust alweer verloren, de lucht trok bleek weg. De stadsrand van Den Helder kwam er niet van los. Nog een paar maanden en deze woestenij zou paars, rood en geel oplichten, dit was een goede winter voor tulpen, die hadden kou nodig om op te leven. Daar kon hij hoop uit putten, misschien had ook hij een lange kou nodig.

Hij tuurde en tuurde, totdat hij in de diepte van het land de drie kassen zag. Het waren met wit plastic bespannen bogen. Ze zagen eruit als met lakens gecamoufleerde hangars. Daarachter stond een al even witte vw. Ook die onderscheidde zich nauwelijks van de besneeuwde uitgestrektheid. De uitlaat blies gestaag een dunne rooksluier uit – Esther was tenminste zo verstandig geweest zich niet in een onverwarmde auto te bezatten.

09:30

Ze sliep. Haar hoofd was ongemakkelijk tegen het zijraam van de politieauto gezakt. Bij haar mond had zich op het glas een ijsster gevormd. De ramen van de politieauto waren wit uitgeslagen. Esther leek ingevroren in een blok ijs.

De plastic overkapping van de voorste kas maakte een oorverdovend lawaai. In tegenstelling tot de andere twee was deze open. De oostenwind hield verbolgen huis onder de bogen. In het veld waren rood-witte linten gespannen. Als zijn collega's hier nog op sporen hoopten, dan waren die al zes keer ondergesneeuwd. De dooi – mocht die ooit komen – zou ze onverbiddelijk wegspoelen. Zelfs de vlaggetjes van het sporenonderzoek waren onder de sneeuw verdwenen.

Hij ging de open kas in, meer om zijn natte rug te beschermen dan uit nieuwsgierigheid. Hij wist hoegenaamd niets van wat hier had plaatsgevonden. Dan zag je ook niets, was zijn ervaring. Weten is waarnemen. Achterin was met een dunne folie een lapje grond afgedekt. Ook hier was een groot deel met afzetlinten tot verboden terrein verklaard. Niet dat je in de bevroren aarde iets stuk kon lopen. Als hier binnen sporen waren, dan had de vorst die tenminste goed geconserveerd.

De kou begon zich in zijn lijf te nestelen. Zolang hij fietste, werkten de natte hemden als doorgeefluiken en hielden ze hem warm. Nu de bloeddorststroming tot rust was gekomen, koelden diezelfde shirts hem in een hoog tempo af. Als hij bleef dralen zou hij bevriezen. Hier kon hij niets voor Esther betekenen. Hij verliet de kas.

Met de fiets in de hand nam hij de omgeving in zich op. Nu pas zag hij op een aangrenzend veld de figuur die hem gadesloeg. Hij hing schuin tegen de wind, als een oude wilg, zijn gezicht ging verborgen onder een zwart wollen muts. Zelfs op deze afstand kon je zien dat de verhoudingen in zijn lijf zoek waren, een gedrocht van puberale groeistuipe, fastfoodhormonen en een eeuwenoude ge-

nenbank van arbeid op het land. Waarom noemde Esther hem broertje? Hij torende twee koppen boven een normaal mens uit.

Bij wijze van groet stak hij zijn hand op, alsof hij de jongen een vislijntje toewierp. Tot zijn verbazing greep die het lijntje vast. Voor een willekeurige buitenstaander zag het eruit als een onhandig gedag zeggen, een beweging van niks, maar Martin Jansen wist dat er nu een draad was die hen met elkaar verbond, breekbaar als spinrag, dat wel, maar hij had de jongen bij zijn kladden. Als hij iets van hem wilde mocht hij nu niet loslaten.

‘Een mooie vogelverschrikker, vind je niet?’ Esther had het raampje opengedraaid. Haar gezicht was opgezwollen, haar wangen leken op weke sponsjes die haar ogen dreigden dicht te duwen.

Hij zuchtte, de draad was gebroken. Hij had geen zin het Esther in te wrijven. Dit was haar zaak, niet de zijne. Hij liep naar de auto en stapte in. Met zijn handschoen veegde hij een kijkgat in het ijs-schaafsel op de voorruit. De jongen was verdwenen.

‘Broertje?’ vroeg hij.

Esther knikte. ‘Ik denk dat ze hem het krachtvoer van de koeien geven.’ Ze draaide het zijraam dicht. De auto werd een witte cocon, veilig afgesloten van de buitenwereld. ‘Hij spoort niet helemaal. Hij is de jongste van het stel.’ Ze keerde zich naar haar bezoeker. ‘Hoe wist je dat ik hier was?’

‘Ik lees de krant.’

Esthers rode ski-jas knerpte. Aan haar benen bungelden ouderwetse moonboots, ze had haar voorzorgsmaatregelen genomen.

‘Zit het meisje nog in voorlopige hechtenis?’ Hij probeerde het zo achteloos mogelijk te vragen, zijn nieuwsgierigheid te verbergen. Een week geleden was in de kas een babylijkje gevonden. De moeder moest hier zijn bevallen, had hij uit krantenberichten begrepen. Dat leek hem sterk. De open kas was geen plek om een kind te krijgen, dat overleefde niemand. Alles wat Martin Jansen uit de sporen had opgemaakt was dat de baby hier was achtergelaten. Het deed er weinig toe, vier dagen na de vondst waren zijn collega-

rechercheurs met het meisje van Veenstra op de proppen gekomen, in de krant netjes met V. aangeduid, maar in de polder tussen Den Helder en Julianadorp wist iedereen om welke familie het ging.

Esther keek stuurs voor zich uit, haar onderlip trilde. ‘Nog even, hoop ik.’ Ze schudde haar hoofd. ‘Het is niet haar baby, weet je.’

‘Wat doet ze dan nog in een politiecel?’ Er klonk een nijdig ongelooft in zijn stem. Je liet niemand langer dan nodig in een cel zitten, dat was een van de regels waaraan hij niet wenste te tornen, daar had hij zo zijn redenen voor. Al deden die er niet eens toe, het was eenvoudigweg ongehoord iemand op te sluiten die je nergens van kon verdenken.

Esther bracht haar gezicht dicht bij het zijne, de alcohol walmde hem tegemoet. Nu pas zag hij haar rood doorlopen ogen, alsof ze de hele nacht had gehuild. Haar hoofd viel voorover, de nekspieren ontbeerden de kracht het overeind te houden. Ze was lazarus.

Hij duwde haar gezicht omhoog. Zijn vrije hand zocht op de achterbank naar de lege fles. Die moest zo snel mogelijk de auto uit. Waarom eigenlijk? Waarom moest hij Esther zo nodig redden? Ze was in overtreding. Ze overschreed een grens. Hoe langer hij in deze auto bleef, hoe lastiger het voor hemzelf zou worden.

‘Het DNA matcht van geen kanten. Ze kan het niet zijn.’ De woorden tolden in Esthers mondholte en kwamen ternauwernood langs haar lippen.

‘Ja? En dus...’

Esther lachte, zoals alleen dronken mensen lachen, louter om de onmetelijke domheid van de wereld te vieren. Haar hoofd knikte weer voorover.

Hij verloor zijn geduld en sloeg Esther met zijn vlakke hand in het gezicht. Ze keek hem verbaasd aan. Haar lach bulderde opnieuw door de auto.

‘Kom Esther, wat is er met dat meisje? Waarom laat het om haar daar zitten?’

‘Omdat het om van niets weet.’

Hij liet haar hoofd los. Hij durfde niet verder te vragen, omdat hij niet wilde weten wat hij eigenlijk al wist. Esther had informatie achtergehouden. Het hoe en waarom kreeg hij zo snel niet op een rijtje. Hij wist ook niet of hij dat überhaupt wilde. Daar moest je heel precies in zijn, had hij zich ooit voorgenomen – tussen wat je wel en niet wist, daar lag de smalle bandbreedte van een rustig leven.

Zijn hand vond eindelijk iets wat op een fles leek. Het was een leeg melkpak. Esther had haar hoofd erbij gehouden, ze was zich hier willens en wetens komen bezatten, ze had de jenever, of wat dan ook, met melk vermengd. Martin Jansen moest ervan kokhalzen.

‘Waarom?’ vroeg hij plompverloren.

‘Ze kan niet terug naar die stinkboerderij.’ Esther liet zich terugvallen in haar stoel. Ze sloot haar ogen. ‘Moe,’ prevelde ze, ‘ik ben zo moe.’

De portofoon kreet een bericht uit over een ongeluk op de N9. Iemand was het Noord-Hollands Kanaal in gereden. De dienstdoende wachtcommandant dirigeerde alle beschikbare politieauto’s naar de plek van het onheil. Martin Jansen klikte de communicatieapparatuur uit. Esther moest de collega’s op het bureau later maar wijsmaken dat ze niet in de auto was toen de oproep binnenkwam.

‘Ik breng je naar huis.’ Hij probeerde het zo resoluut mogelijk te laten klinken, maar hij had nooit de oefening van een uniform gehad, hij was rechtstreeks van de universiteit het researchewerk in gerold.

Esther lachte opnieuw. ‘Ik ben thuis!’ Ze keek hem vanuit haar ooghoeken aan, rond haar mond speelde verbeten zelfspot. ‘Ton heeft me het huis uit gezet. Ik woon in deze auto.’